

THULE

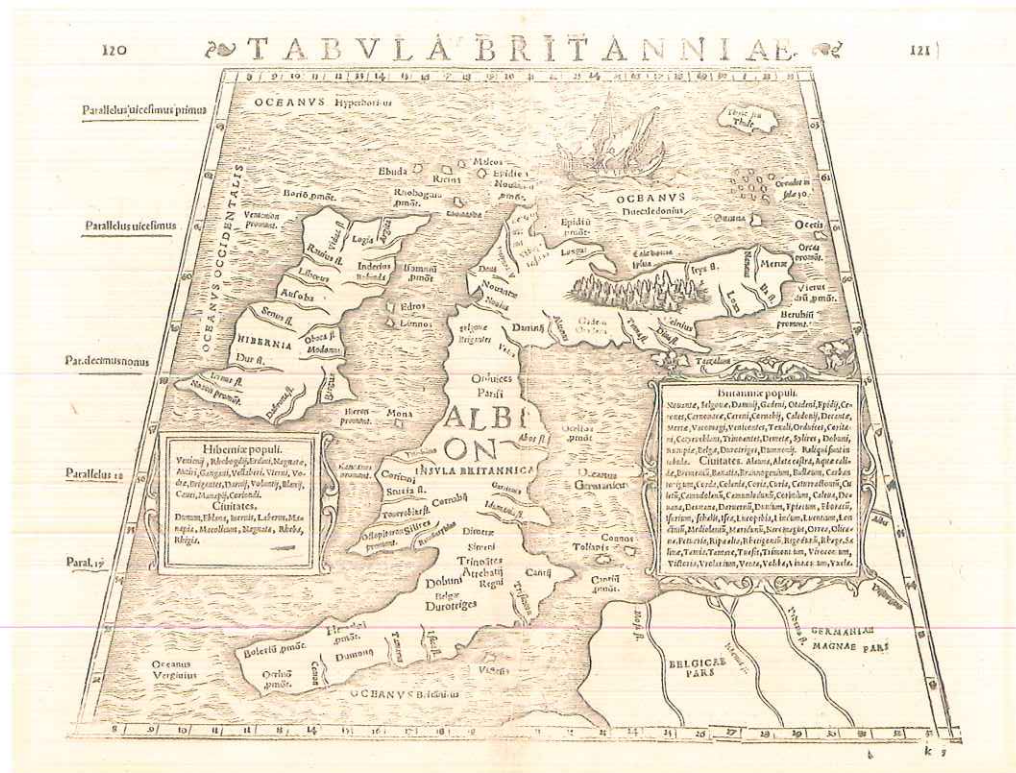
60°31'N, 28°59'W

Zwana też Thila, Thile, Thoulē, Thula, Thulé, Tila, Tile, Tilla, Tyle, Tylen, Ultima Thule

W początkach odkrywania świata nazwa „Thule” kojarzyła się z wielką niewiadomą gdzieś na mroźnej dalekiej Północy – tak niewiele o niej wiedzano, a jednak z niezachwianą pewnością wierzone w jej istnienie. Thule stała się etykietką dla wszelkich fantazji o tym, co może leżeć na krańcu świata, jedną z wielkich białych plam na wczesnych mapach, z braku wiedzy tworzonych wyobraźnią.

Legenda sięga korzeniami zapisków greckiego żeglarsza Pyteasa z Massalii [obecnie Marsylia], który około 325 roku p.n.e. udał się w wielką podróż po północno-zachodniej Europie. Dotarł do Brytanii, i to aż na północne wybrzeża Szkocji, skąd po nieznanym wodach żeglował jeszcze przez sześć dni na północ, aż spostrzegł ziemię, którą nazwał „Thule, niedaleko *pepēgia thalatta*” (zastygłego morza), później zwanego też przez kartografów „Mare Congelati”, Morzem Zamrożonym. Wylądował na niej, poznał jej mieszkańców, oglądał zachód słońca

Tabula Britanniae (1571) Sebastiana Münstera pokazuje wyspę „Tihyle bądź Thule” na północny wschód od Wysp Brytyjskich.

w najkrótszy dzień roku i widział, jak zimą kraina pogrąża się w ustawicznej ciemności. Była to woda na młyn wyobraźni ówczesnych twórców: Wergiliusz pisał o „Ultima Thule” (Najdalej Thule), co w średniowiecznej geografii przyjęto za określenie każdego odległego, niezbadanego lądu. Pliniusz Starszy nazwał Thule „najdalej zę wszystkich znanych lądów”, dodając, że „w czasie przesilenia letniego, gdy Słońce przechodzi przez znak Raka, nie masz tam nocy, w zimowe zaś dnia, przeto niektórzy są zdania, iż okresy te trwają po sześć miesięcy bez przerwy”.

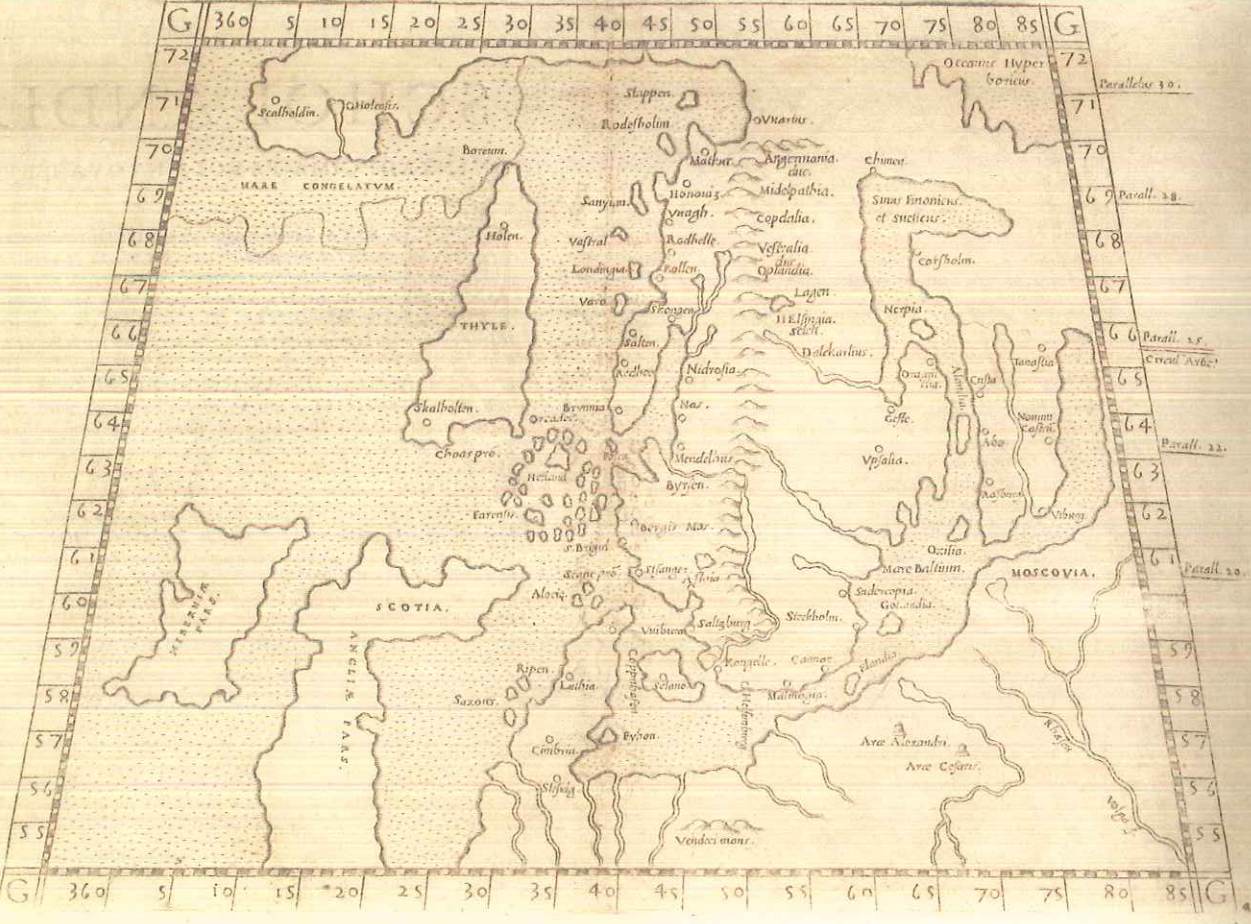
W relację Pyteasa *Peri Okeanu* [O Oceanie] (nie zachowała się do naszych czasów) nie wszyscy uwierzyli bez zastrzeżeń; Strabon nazwał żeglarsza arcyfalszerczem i w *Geografii* (V 2) tak pisał: *Pyteasz z Massilii powiada więc, że Thule, najbardziej na północ wysunięta spośród Wysp Brytyjskich, jest też ostatnim lądem na*

Niezwykła mapa świata autorstwa Mathiasa Quada z roku 1600 przedstawia sporych rozmiarów wyspę Thule na północ od Brytanii, jak również inne geograficzne fantasmagorie, jak Drogeo czy Frieslandię.

SCHELADIA NUOVA

północy, i że strefa zwrotnikowa przechodzi tam w arktyczną. Inni autorzy jednakowoż milczą na ten temat – żaden nie wspomina ani o istnieniu wyspy zwanej Thule, ani też o tym, żeby ziemie północne nadawały się do zamieszkania aż do owego miejsca.

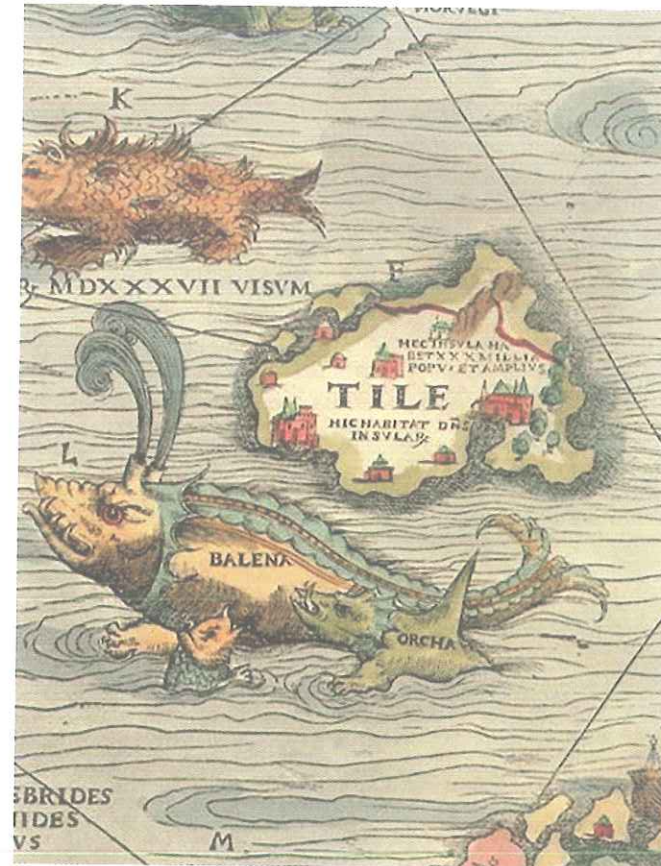
Wiadomości o mieszkańcach Thule, których napotkał Pyteasz, zachowały się również dzięki Strabonowi, który przytoczył fragment zaginionego dzieła:

Ludzie żywią się prosem i innymi roślinami, a także owocami i korzeniami; gdzie zaś są ziarno i miód, tam wytwarza się z nich także napitek. Co się tyczy zboża, powiada on, że skoro nie ma

Schonladia Nuova (1561) Ruscellego, jedna z najwcześniejszych drukowanych map Skandynawii, ukazuje Thule jako gigantyczną wyspę na północ od Szkocji.

u nich prawdziwego światła słonecznego, młóć ją w wielkich spichlerzach, gdzie wcześniej znieśli kłosa, ponieważ gumna bywają tam bezużyteczne przez brak światła i ciągle deszcze.

Kwestia położenia Thule przez wieki spędzała geografom sen z powiek. Pomponiusz Mela umiejscowił ją na północ od Scytii (tak w starożytności nazywano ziemie obejmujące część Europy Wschodniej i Azji Środkowej); Ptolemeusz chciał widzieć je tam, gdzie znajduje się norweska wyspa Smøla; według Prokopiusza z Cezarei zaś Thule była ogromną północną wyspą zamieszkaną przez dwadzieścia pięć plemion, przy czym prawdopodobnie chodziło o Skandynawię. Zdarzało się też, że mityczną Thule utożsamiano z Islandią, Grenlandią, Svalbardem lub którymś z archipelagów północnej Szkocji, konsensusu jednak do dzisiaj nie osiągnięto.

Thule na Carta marina [Mapa morska] Olaus Magnusa usytuowana na północny zachód od Orkadów